

NEKROLOG

OBITUARY

Prof. dr. Tomislav Pinter

1899—1980

U Zagrebu je 7. veljače 1980. preminuo u 81. godini života ugledni znanstvenik i nastavnik dr. Tomislav Pinter, profesor Medicinskog fakulteta u Zagrebu u mirovini i član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti.

Rođen je 13. rujna 1899. u Zagrebu, gdje je polazio osnovnu školu, klasičnu gimnaziju i Filozofski fakultet. Na fakultet se upisao 1918, te je studirao kemiju, fiziku i matematiku. Apsolvirao je 1922, a profesorski je ispit položio 1923. Doktorat filozofije postigao je 1926 na Sveučilištu u Zagrebu, obranivši disertaciju pod naslovom *O Viskozitetu u sistemima binarnih organskih tekućih smjesa*. Odmah nakon apsolviranja 1922, stupio je u službu Kemijskog analitičkog zavoda kao pripravnik i pristav, a već 1924. nastupa mjesto asistenta u Zavodu za kemiju Medicinskog fakulteta u Zagrebu, kojemu je tada bio predstojnik prof. dr. Fran Bubanović. G. 1936. izabran je za honorarnog nastavnika fizikalne kemije na istom fakultetu, 1945. za izvanrednog profesora, a 1959. za redovitog profesora. Vršio je dužnost predstojnika Zavoda za kemiju od 1945 do 1970, kada je umirovljen. Prof. Pinter je bio niz godina suradnik Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, a 1963. izabran je i za njezina izvanrednog člana. Bio je član Hrvatskog kemijskog društva u kojem je djelovao po dvije godine kao predsjednik i potpredsjednik. Isto tako bio je aktivan u bivšem Sveučilišnom institutu za fizikalnu kemiju, gdje je vršio i dužnost predsjednika Savjeta. Suradivao je i s tvornicom *Jugodijetetika* kao znanstveni savjetnik. Na matičnom je fakultetu imao mnogobrojna zaduženja u organima upravljanja i raznim odborima. Odlikovan je Ordenom rada s crvenom zastavom i brojnim drugim priznanjima.

Prof. Pinter je bio istaknuti znanstvenik u području teoretske i eksperimentalne fizikalne kemije. Naročito se zanimao za teme iz kemijske kinetike, kemijske termodinamike i teorije tekućeg stanja, povezujući ih s biološkim sistemima. Organizam kao otvoreni sistem tretira s pomoću termodinamike ireverzibilnih procesa. Proučavanje različitih jednadžaba stanja za plinove i tekućine, koje su opisane u literaturi, dovelo ga je do sasvim originalne interpretacije jednadžaba stanja van der Waalsa i Wohla. U okviru kemijske kinetike zaokupljen je napose problemima katalize. Ovdje je riječ o eksperimentalnim radovima u kojima se obrađuju različiti aspekti katalitičkog raspada alkalijskih ferocijanida uz sudjelovanje malih količina merkuriiona. Objavljene rasprave iz tog područja, stimulativno su djelovale na razne znanstvene grupe u Zagrebu i u inozemstvu.

Prof. Pinter je objavio 35 originalnih znanstvenih rasprava, te veći broj članaka, referata i prikaza s područja kemije, fizike i filozofije. Napisao je i niz opsežnih članaka u Medicinskoj enciklopediji. Autor je poznatog udžbenika fizikalne kemije za medicinare, te većeg broja drugih udžbenika i nastavnih tekstova namijenjenih studentima medicine.

Analizirajući ličnost i cjelokupni njegov rad, vidi se na prvi pogled, da po svojoj naobrazbi i načinu mišljenja ide u red univerzalnih znanstvenika, koje danas susrećemo sve rjeđe. Bio je ne samo izgrađeni učenjak-kemičar, nego i fizičar, matematičar i filozof i ta se činjenica vidno odrazila na kvalitet njegova rada na polju znanosti.

Istaknuto mjesto među aktivnostima prof. Pintera zauzimao je nastavno-odgojni rad. Kao dugogodišnji nastavnik kemije na Medicinskom fakultetu sudjelovao je u odgoju mnogih generacija medicinara. Studenti i suradnici upoznali su ga kao iskusanog tumača znanosti kojom je bio duboko prožet. Zanimljiv i temperamentan kao predavač, pun ideja kao mentor i iskusan pisac udžbenika i nastavnih tekstova, stekao je naklonost i ljubav svojih učenika, suradnika i kolega.

Prof. Pinter, iako od ranog djetinjstva fizički slabo pokretan, bio je čovjek pun vedrine i životnog optimizma. U odnosu prema ljudima, napose prema osoblju u zavodu kojemu je bio predstojnik, bio je veoma tolerantan, susretljiv i spreman da pomogne svakome tko mu se obratio za savjet i pomoć, pa je kao takav stekao opće poštovanje. Iako veoma angažiran u društveno-političkom pogledu, uvijek je nalazio vremena da raspravlja sa suradnicima i kolegama o znanstvenim i drugim problemima, te se od srca veselio svakom njihovom uspjehu.

MIHOVIL PROŠTENIK

BIBLIOGRAFIJA T. PINTERA

I

ZNANSTVENI RADOVI

1. T. Pinter, O viskozitetu u sistemima binarnih organskih tekućih smjesa, *Doktorska disertacija*, Zagreb 1926.
2. N. A. Puschin und P. Pinter, Viskosität binärer Systeme mit Guajakol als Komponente, *Z. Physik. Chem. Abt. A* **142** (1929) 211.
3. N. A. Puschin und T. Pinter, Die Viskosität der Mischungen von Aethylacetat mit Piperidin, *Z. Physik. Chem. Abt. A* **151** (1930) 135.
4. A. Režek und T. Pinter, Ein Beitrag zur Kenntnis der Mineralwässer von Rogaska Slatina. II. Katalytische Wirkung, *Pharm. Monatsh.* **14** (133) H 9.
5. T. Pinter, Dvije nove metode za dobivanje koloidskog željeznog sulfida, *Farm. Vjesnik* **23** (1933) 900.
6. T. Pinter, Über die Reihe der Zustandsgleichungen, *Acta Phys. Pol.* **4** (1935) 23.
7. T. Pinter, Über die Prüfung des Theorems der korrespondierenden Zustände durch die Gleichung der geraden Mittellinie, *Z. Elektrochem.* **43** (1937) 669.
8. T. Pinter, O utjecaju merkuriiona na alkaliske ferocijanide. O novoj mikrokatalitičkoj reakciji na živu, *Farm. Vjesnik* **30** (1940) 923.
9. T. Pinter, Die Anwendung der algebraischen Analyse auf die van der Waalsche Zustandsgleichung. Die neue Zustandsgleichung und die Diskrepanz zwischen dem »kritischen« und »inflexions« Punkte, *Arhiv Kem. Tehnol.* **14** (1940) 93.
10. T. Pinter i I. Ruždić, O kemiji organskih živinih diuretika i dokazu žive u urinu novom mikroreakcijom, *Liječnički Vjesn.* **64** (1942) 48.
11. T. Pinter i P. Stern, O pojačanju toksiciteta kalijeveg ferocijanida sa malim dozama živinih spojeva, *Liječnički Vjesn.* **68** (1946) 5.
12. T. Pinter, O novoj definiciji opće plinske konstante i jedinice topline, *Arhiv. Kem.* **21** (1949) 143.
13. T. Pinter i B. Stančić, Bilješka o ravnoteži kromat-bikromat u vodenoj otopini, *Farm. Glas.* **5** (1949) 200.
14. T. Pinter, Fizikalna kemija univarijantnih fluidnih sistema. II. O vezama univarijantnog Cantorovog kvocijenta sa jednadžbama Mac Leoda, Katayame i Sugdena, *Glas. Hem. Druš. Beograd* **15** (1950) 147.
15. T. Pinter, Fizikalna kemija univarijantnih fluidnih sistema. III. O osnovama parahora i o izvodu sličnih temperaturnih invarijanata, *Glas. Hem. Druš. Beograd*, Jubilarni broj (1951) 233.
16. T. Pinter, Über die Anwendung der kalorischen Zustandsgleichung eines van der Waalschen Gases auf den kritischen Punkt, *Naturwissenschaften* **40** (1953) 505.
17. T. Pinter, Physikalische Chemie univarianter fluiden Systeme. IV. Über den Dampfdruck im kritischen Punkte, *Arhiv Kem.* **25** (1953) 195.
18. T. Pinter, D. Taškowska und V. Karas, Die Urease und ihre Aktivatoren als die Inhibitoren der Schwermetallkatalyse, *Biochem. Z.* **325** (1954) 239.
19. T. Pinter, O slijedovima jednadžaba stanja, specijalno o jednadžbama nultog prvog i drugog stepena, *Farm. Glas.* **10** (1954) 100.
20. T. Pinter i I. Berkeš, O smanjenju aktiviteta vodikovih iona u vodenim otopinama kalijeve ferocijanida, *Farm. Glas.* **10** (1954) 116.
21. T. Pinter i M. Munk-Weinert, O utjecaju merkuri-iona na fermentativno djelovanje kvasca u kiselim otopinama kalijeve ferocijanida, *Farm. Glas.* **10** (1954) 120.
22. T. Pinter und H. Dresner, Über die quantitative Bestimmung von Quecksilber-(II)-Ionen durch katalytische Zersetzung von Ferrocyanid, *Mikrochim. Acta* 1955, 476.

23. T. Pinter und V. Karas, Über die analoge Wirkung des Lichtes und der Mercuri-Ionen auf die Zersetzung des Ferrocyanides und des Wasserstoffsuperoxydes, *Kolloid-Z.* **142** (1955) 107.
24. T. Pinter, Über den kleinsten das Sieden verhindernden Druck, *Naturwissenschaften* **42** (1955) 602.
25. T. Pinter und V. Karas, Über den Nachweis des Ferro-Ions in wässrigen Pentacyanoaquo- und Hexacyanoferrat-(II)-Lösungen, das unter dem Einfluss des Lichtes und der Mercuri-Ionen entsteht, *Croat. Chem. Acta* **28** (1956) 107.
26. T. Pinter und V. Hankonyi, Über die katalytisch beschleunigende Wirkung der L-Ascorbinsäure auf die Landoltsche und ähnliche Reaktionen, *Chem. Ber.* **90** (1957) 746.
27. T. Pinter, Über eine neue Gesetzmässigkeit im Bereiche der Volumverhältnisse univarianter fluider Systeme, *Congrès International de Chimie Pure et Appliquée, Paris 1957, Résumés des Communications, Tome I*, p. 91.
28. V. Karas und T. Pinter, Über eine neue Methode zur photometrischen Bestimmung der Mikromengen der Quecksilber-(II)-Ionen in wässrigen Lösungen. I. *Croat. Chem. Acta* **30** (1958) 141.
29. V. Karas-Gašparec und T. Pinter, Die Anwendung der totalen Dekomposition des Kaliumhexacyanoferrats(II) in der quantitativen Analyse. II. Die photometrische Bestimmung der Mikromengen der Auri-Ionen, *Croat. Chem. Acta* **31** (1961) 69.
30. V. Karas-Gašparec und T. Pinter, Die Anwendung der totalen Dekomposition des Kaliumhexacyanoferrats(II) in der quantitativen Analyse. III. Die photometrische Bestimmung der Mikromengen des Phenanthrolins und des Bipyridyls, *Croat. Chem. Acta* **34** (1962) 25.
31. V. Karas-Gašparec und T. Pinter, Die Anwendung der totalen Dekomposition des Kaliumhexacyanoferrats(II) in der quantitativen Analyse. IV. Die photometrische Bestimmung der Mikromengen des Hexacyanoferrats(II), des Hexacyanoferrats(III) und des Aquopentacyanoferrats(II)-Ionen *Croat. Chem. Acta* **34** (1962) 131.
32. V. Karas-Gašparec und T. Pinter, Die Kinetik der totalen Zersetzung der sauren, wässrigen Hexacyanoferrat-(II)-Lösungen mit 1,10-Phenanthrolin als Komplexbildner. II. Die Kinetik der photochemischen Bildung des Eisen-(II)-Phenanthrolin-komplexes, *Z. Physik. Chem.* **220** (1962) 327.
33. T. Pinter, Über einen osmotischen Abweichungskoeffizienten, *Naturwissenschaften* **49** (1962) 231.
34. Z. Jandrić, V. Karas-Gašparec i T. Pinter, Termodinamička i analitička istraživanja raspodjele mirisne tvari između dvije faze. I. Spektrofotometrijsko određivanje mikrokoličina timola u različitim otapalima, *Acta Pharm. Jug.* **17** (1967) 197.
35. T. Pinter, Osmoza, otapanje i prenos topline kao simultani proces *Rad Jug. Akad. znanosti i umjetnosti* **343** (1968) 221.

II

IZBOR OSTALIH ČLANAKA

- .1 Machovi spoznajno-teorijski nazori i razvoj nove fizike, *Almanah savremenih problema*, **2** (1933) 1.
2. Razvoj pojma nesigurnosti (teoretska pogreška) u fizici i kemiji, *Almanah savremenih problema* **3** (1937) 83.
3. Lenjin i fizika na početku XX stoljeća, *Almanah Bošković* 1950, 222.
O prostoru i vremenu i o kretanju kao jedinstvu njihova kontinuiteta i diskontinuiteta:
4. I. dio: Prostor, vrijeme i kretanje u povijesti filozofije, *Pogledi* 1952, 21.
5. II. dio: Prostor, vrijeme i kretanje u fizici. Specijalna i opća teorija relativnosti, *Pogledi* 1953, 160.
6. III. dio: Učenje dijalektičkog materijalizma o prostoru i vremenu i o kretanju. O problemima kontinuiteta i diskontinuiteta, *Pogledi* 1953, 385.

III

POPIS KNJIGA

1. T. Pinter, Koloidna kemija proteina, u F. Bubanović, Kemija, knjiga druga, I. Organska kemija, II. Biokemija, Naklada »Farmaceutskog vjesnika«, Zagreb 1931.
2. F. Bubanović, T. Pinter i M. Mladenović, Kemija, knjiga treća, I. Kemijske analitičke vježbe, II. Kemijska analiza mokraće, Naklada »Farmaceutskog vjesnika«, Zagreb 1930.
3. T. Pinter, Galvanski članci, koloidno stanje materije, kapilarna kemija, izračunavanje stehiometrijskih primjera, u F. Bubanović, Kemija, knjiga prva, I. Teorijski ili opći dio, II. Anorganska kemija, Naklada »Farmaceutskog vjesnika«, Zagreb 1930.
4. T. Pinter, Fizikalna kemija za medicinare, Školska knjiga, Zagreb 1951.
5. F. Bubanović i T. Pinter, Praktikum medicinske kemije, svezak I: Anorganski, organski i opći dio, V. izdanje, Školska knjiga, Zagreb 1952.
6. F. Bubanović i T. Pinter, Praktikum medicinske kemije, svezak II: Biokemijski dio, V. izdanje, Školska knjiga, Zagreb 1952.
7. T. Pinter, Fizikalna kemija za medicinare, II. izdanje, Medicinska knjiga, Beograd i Zagreb 1958.
8. V. Karas-Gašparec i T. Pinter, Praktikum kemije za studente medicine I. godine, Školska knjiga, Zagreb 1964.
9. V. Karas-Gašparec i T. Pinter, Organska kemija za studente medicine I. godine, Medicinska naklada, Zagreb 1967.
10. T. Pinter, Fizikalna kemija, III. izdanje, Medicinska knjiga, Beograd i Zagreb 1968.